
Søker

Opplysninger om institusjonen

Kommunenavn	5000 kommune
Institusjonsnavn	Trøndelag fylkesbibliotek
Postadresse	Postboks 2323 Torgarden
Postnummer	7004
Poststed	Trondheim
Institusjonens leder	
Fornavn	Hildegunn
Etternavn	Hestnes
Telefon	41 645 858
E-post	postmottak.fylkesbiblioteket@trondelagfylke.no

Sluttrapport

Tittel på tiltaket	Litteraturen i livet. Aktiv formidling i trønderske lokalsamfunn
Tildelt beløp	1 050 000
Antall tildelingsår	1-årig
Tidsperiode	2024

Mål for tiltaket

Prosjektet har som mål å bidra til bygging av lesekultur, der lesing og andre aktiviteter knyttet til litteratur inngår i folk sine hverdagsliv. Hensikten er både å fremme lesing og litteratur som meningsfullt i seg selv, og som redskap for læring, deltakelse i samfunnet og styrking av livskvalitet. Bibliotekansatte skal formidle aktivt utenfor bibliotekrommet, for å nå ut til enda flere mennesker. Vi tar i bruk både ny kompetanse fra blant annet FiF-tiltak (prosjektet Formidlingskompetanse i folkebibliotek), og kompetanse som finnes i bibliotekene fra før. Tilskuddet til frikjøp av bibliotekpersonale gir mulighet til å prøve ut rutine med faste formidlingstiltak over en periode. Prosjektet vil gi erfaringer med et mangfold av metoder og formidlingssteder – og sammen kan vi nå et bredt spekter av målgrupper. I bokbusskommunene er det et mål at bibliotekansatte deltar med aktiv formidling under bokbussens ordinære besøk.

Rapport

1. Sammendrag

Prosjektet Litteraturen i livet har i 2024 og 2025 (prosjektperioden ble forlenget etter avtale med Nasjonalbiblioteket) samlet 19 folkebibliotek i Trøndelag i et felles løft for å styrke lesekultur og gjøre litteratur til en mer integrert del av hverdagslivet for innbyggerne. Gjennom tildelingen på 1 050 000 kroner fra Nasjonalbiblioteket – beregnet som ca. 50 000 kroner per deltakende bibliotek – har kommunene fått mulighet til å frikjøpe personale og teste ut faste, oppsøkende formidlingstiltak utenfor bibliotekrommet. Prosjektet er nå avsluttet, og alle deltakende kommuner har levert sine rapporter. Denne sluttrapporten oppsummerer aktivitet, erfaringer og anbefalinger på tvers av fylket.

2. Bakgrunn og målsetting

Prosjektet ble etablert for å møte et tydelig behov: å gjøre litteratur og lesing mer tilgjengelig i hverdagsarenaer der folk faktisk befinner seg. Målet var todelt:

- Å styrke lesekultur ved å gjøre litteratur synlig, relevant og tilgjengelig i dagliglivet.
- Å utvikle og teste metoder for oppsøkende formidling som kan nå nye målgrupper og bidra til økt deltakelse, læring og livskvalitet.

Prosjektet skulle også gi bibliotekene rom til å eksperimentere, dele erfaringer og bygge kompetanse på aktiv formidling utenfor bibliotekets fysiske rammer.

3. Formidlingssteder

Bibliotekene har prioritert arenaer der folk allerede oppholder seg, blant annet:

- Helsestasjoner og familiesentre
- Videregående skoler, ungdomsklubber og SFO
- Kafeer, kjøpesentre og frivilligsentraler
- Tjenestesteder som NAV, sykehjem og dagsenter
- Kulturarrangementer, markedsdager og lokale møteplasser

Dette har gitt bred kontakt med både barn, unge, voksne og eldre – inkludert grupper som sjelden bruker biblioteket.

Bibliotekene har testet et mangfold av metoder, blant annet:

- Bokprater og samtaler i små grupper
- Litteraturstasjoner og «pop-up»-bibliotek
- Høytlesning for voksne og eldre
- Tematiske bokpakker
- Lesestimulerende aktiviteter for barn og unge
- Samarbeid med helsesykepleiere, lærere og frivillige

Flere kommuner rapporterer at faste rutiner over tid har vært avgjørende for å bygge relasjoner og nå målgrupper som ellers ikke oppsøker biblioteket.

4. Resultater og effekter

Bibliotekene har blitt mer synlige i lokalsamfunnet, og litteratur har blitt introdusert i nye sammenhenger. Mange kommuner rapporterer om økt interesse for lesing, særlig blant foreldre til små barn og ungdom. Prosjektet har nådd mennesker som sjelden bruker biblioteket:

- Nybakte foreldre
- Ungdom som ikke deltar i organiserte aktiviteter
- Eldre med begrenset mobilitet
- Innbyggere med lav leseerfaring eller språklige barrierer

Dette samsvarer med prosjektets mål om inkludering og bred deltakelse.

Bibliotekansatte har fått erfaring med:

- Oppsøkende arbeid og relasjonsbygging
- Formidling i uformelle og "utradisjonelle rom"
- Tverrfaglig samarbeid
- Systematisk planlegging av faste formidlingsrutiner

Flere bibliotek melder at de nå har større trygghet i å jobbe utenfor bibliotekrommet.

En betydelig andel av bibliotekene planlegger å videreføre tiltakene, helt eller delvis, innenfor ordinær drift. Prosjektet har dermed bidratt til varig utvikling av bibliotektilbudet i fylket.

5. utfordringer

Frikjøp av personale var avgjørende. Flere bibliotek peker på at uten denne støtten ville tiltakene ikke vært gjennomførbare. Oppsøkende arbeid krever planlegging, transport, fleksibilitet og god dialog med samarbeidspartnere. Dette er kompetanse som nå er styrket i bibliotekene. En liten andel av prosjektbibliotekene måtte redusere aktivitetsomfanget av kapasitetsgrunner. Midler som ikke ble brukt lokalt ble overført til koordinering og fellestiltak. For prosjektet som helhet ble dette en god løsning, ikke minst med tanke på videreføring og spredning til andre kommuner.

6. Videreføring

Prosjektet har skapt et solid grunnlag for videre arbeid med aktiv formidling i Trøndelag.

Fylkesbiblioteket vil:

- Tilrettelegge for videre erfaringsdeling mellom kommunene
- Støtte bibliotekene i å videreføre tiltak i ordinær drift
- Utforske muligheter for nye samarbeidsprosjekter og finansiering
- Integre erfaringene i regionale strategier for lesing og litteraturformidling, som delplanen

Biblioteket som samfunnsaktør - Regional delplan for folkebibliotek og grunnskolebibliotek i Trøndelag 2026-2030

7. Konklusjon

Litteraturen i livet har bidratt til å styrke lesekultur, øke tilgjengeligheten til litteratur og utvikle nye formidlingsmetoder i Trøndelag. Prosjektet har nådd bredt ut, inkludert målgrupper som tradisjonelt ikke bruker biblioteket. Erfaringene viser at oppsøkende formidling har stor verdi – både for innbyggerne og for bibliotekene som samfunnsaktører.

Prosjektet har gitt varige kompetanseløft og inspirert til videre arbeid med litteratur som en naturlig del av hverdagslivet i Trøndelag.

Under følger et sammendrag av kommunenes aktivitet:

Kommunene i Trøndelag har gjennom prosjektet tatt i bruk et bredt spekter av oppsøkende formidlingsmetoder og nye arenaer for litteratur. Aktiviteten viser tydelig at bibliotekene har lyktes med å nå mennesker som ellers sjelden bruker biblioteket, og at tiltakene har styrket både leseglede, samarbeid og lokal tilhørighet. Flere kommuner rapporterer at prosjektet har gitt varige kompetanseløft og nye rutiner som videreføres etter prosjektperioden.

Rapportene fra kommunene viser til 5 hovedtyper av tiltak.

1. Bærenettbibliotek og barnehagesamarbeid: Mange kommuner har etablert eller videreutviklet bærenettbibliotek, ofte kombinert med høytlesning og formidlingsstunder i barnehagene. Effektene av disse tiltakene er blant annet økt samarbeid mellom bibliotek og barnehager; flere barnefamilier besøker biblioteket; styrket relasjonsbygging mellom bibliotekarer og barn.

2. Formidling til eldre og helseinstitusjoner: Mange kommuner har brukt prosjektet til å nå eldre, personer med demens og brukere av helse- og omsorgstjenester. Effekt: litteratur skaper fellesskap og samtaler; tiltakene styrker livskvalitet og sosial inkludering; flere eldre får tilgang til bøker uten å måtte oppsøke biblioteket.

3. Tiltak for ungdom og skoleelever: Flere kommuner har brukt prosjektet til å nå barn og unge i skolealder, hvor resultatet har vært at ungdom får nye innganger til litteratur; tiltakene skaper trygghet, fellesskap og samtaler; flere elever og lærere rapporterer om økt leselyst.

4. Litterære vandring, turstier og kulturformidling i friluft: Disse tiltakene har ført til at litteratur blir en del av friluftsliv og lokal kulturarv; tiltakene skaper nye møteplasser og når bredt.

5. Minibibliotek og andre lavterskeltilbud: Disse tiltakene har ført til økt synlighet i lokalsamfunnet; flere tilfeldige møter med litteraturen, og lav terskel for å låne bøker.

Samlet vurdering

Kommunenes rapporter viser et mangfold av tiltak som samlet sett har:

- styrket lesekultur i hele fylket
- gjort litteratur tilgjengelig i hverdagsarenaer
- nådd barn, unge, voksne og eldre som ellers ikke bruker biblioteket
- gitt bibliotekansatte ny kompetanse og trygghet i oppsøkende arbeid
- etablert varige samarbeidsstrukturer med barnehager, skoler, helsestasjoner og frivillige

Disse tiltakene viser at man kan få til mye når mange mobiliserer for samme mål. I prosjektperioden ble litteratur en naturlig del av livet til mange i Trøndelag, men samtidig viser rapportene fra kommunene at dette er noe som må jobbes med kontinuerlig og systematisk.

Regnskap

-
- [Litteraturen i livet - signert regnskap.pdf](#)

Vedlegg
